

other pronouns only with their denomination. The main objective of our article focalizes mainly on the two personal pronouns of the first pronoun «I» and «We» used in the autobiographical narration (insofar as the novel of Mouloud Feraoun «the son of the poor» is purely an autobiography. The autobiographical narration is always in the first person because it is the story of himself and the narration with the personal pronoun «I» is frequently metamorphosed with the first person of plural «We»). It is remarkable that the author changes therefore the status of narration and the choice of personal pronouns is not at random. He tries so to narrate through a fictive personage and it is sufficient to prospect outside of context all the autobiographical details in order to make sure that it concerns the personage author. The pragmatic choice of personal pronouns recovers from a strategy chosen by the author in order to have access to a determined purpose: to show his membership and relation with his social group (his village). The two personal pronouns are considered so as linguistic and relational markers of the author that wants influence on the others and implicate them by denouncing a miserable situation of live because the writing is a singular and collective work in the same time. In the novel «the son of the poor» of Mouloud Feraoun, we notice that the literary writing is not for destined to the author himself, but for the others too.

Key words: collective dimension, terms, social group, literature, narration, personal pronoun, discursive strategy.

Стаття надійшла до редколегії
01.04.2016 р.

УДК 801.82:811.111(73).42

Віра Хоміченко

Жанрова та стилістична гетерогенність як передумова поліфонізації тексту (на матеріалі роману Дж. Дос Пассоса «Манхеттен»)

У статті здійснено спробу визначити співвідношення понять гетерогенності тексту та поліфонії, які виступають характерними рисами модерністського тексту. Поняття поліфонії, уведене в науку про текст М. М. Бахтіним, зазнало деяких змін і на цьому етапі включає не лише ідею «двоголосого слова», в основі якого лежить ідея діалогізму висловлювань, а й ідею стереоскопічного зображення подій, іншими словами – множинної точки зору. Крім того, ідея поліфонічного роману лягла в основу теорії інтертекстуальності, згідно з якою в діалогічні відносини вступають тексти. У статті розглянуто кілька видів гетерогенності тексту, серед яких виокремлюються жанрова й стилістична гетерогенність як передумови полісуб'єктної гетерогенності, яка, зі свого боку, являє собою багатоголосу оповідь. Проаналізовано роман американського письменника Джона Дос Пассоса «Манхеттен», відомий як роман-монтаж, у якому вищевказані види гетерогенності є способом створення поліфонічної оповіді. У результаті аналізу фрагментів тексту з гетерогенними включеннями пропонується в подальшому приділити особливу увагу вивченню монтажу як смислоформувальному принципу побудови поліфонічної оповіді та ролі паралінгвальних засобів у гетерогенному поліфонічному тексті.

Ключові слова: гетерогенність, поліфонія, текст, жанр, стиль, полісуб'єктність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Поліфонія тексту трактується як багатоголосся формального монологічного тексту. Із часом динамічний розвиток самого поняття поліфонії та ідеї діалогізації, яка лежить в основі поліфонічної оповіді, призводить до того, що поліфонія стоїть в одному ряді з такими поняттями, як інтертекстуальність, інтердискурсивність, інтермедіальність і гетерогенність тексту, основними ознаками яких виступає вже не взаємодія висловлювань, а взаємодія різних текстів чи поєднання вербального та невербального текстів. Цілком закономірно постає питання: якщо поліфонічний текст завжди є неоднорідним у плані оповідної техніки, то чи завжди гетерогенний текст є поліфонічним та чи допустимо вважати гетерогенність тексту передумовою його поліфонізації?

Аналіз досліджень цієї проблеми. Поняття поліфонії введено М. М. Бахтіним для позначення явища двоголосного слова, зумовленого поєднанням декількох голосів у формально монологічній оповіді. У такому ракурсі поліфонію тексту розглянуто Б. Успенським, В. Шмід, С. В. Амвросовою та іншими. Ю. Кристева трактує поліфонію тексту як взаємодію різних текстів, що визначається нею як інтертекстуальність. Принцип поліфонії як структурної організації художнього тексту лежить в основі наукових досліджень поліфонізму тексту (П. А. Колобасев 2010). Гетерогенність тексту як феномен семіотики є поєднанням вербального та невербального текстів (О. Є. Анісімова 1992, В. Е. Чернявська 2009). Гетерогенність вербального тексту та її види – предмет дослідження Ю. В. Шарпапової.

Мета й завдання роботи. Мета статті – установити кореляцію між такими поняттями, як гетерогенність та поліфонія тексту, які належать до низки рис, властивих художньому тексту епохи модернізму, та, вочевидь, є спорідненими поняттями. Перед нами постало завдання – визначити поняття гетерогенності вербального тексту, види гетерогенності й за яких умов гетерогенність тексту зумовлює поліфонічну оповідь.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У процесі розвитку науки про текст простежено певний динамізм розвитку понять поліфонії та гетерогенності. Поліфонію М. М. Бахтін визначив як такий тип оповіді. У якому численні голоси висловлюються одночасно, створюючи діалогізм [3, с. 14]. Б. Успенський деталізує лінгвістичний аспект поліфонічної оповіді та стверджує, що поліфонія існує тоді, коли в оповіді відбувається певна взаємодія різних поглядів, які виражаються насамперед у плані фразеології [11]. Ідею діалогізму та поліфонії в подальшому запозичено Ю. Кристєвою та покладено в основу теорії інтертекстуальності, згідно з якою в діалогічні стосунки вступають уже не висловлювання персонажів й оповідача, а різні тексти. «... Будь-яке письмо – це спосіб прочитання сукупності попередніх літературних текстів, будь-який текст вбирає в себе інший текст та є реплікою в його сторону...» [5].

Ще один вектор розвитку ідеї поліфонічної оповіді, спрямований на структурну та композиційну організацію твору, також має у своїй основі теорію «точки зору», на цей раз синтез часових і просторових поглядів (Б. Успенський). У цьому випадку текст набуває поліфонічного звучання при стереоскопічному зображенні подій, що означає одночасну презентацію різних думок стосовно однієї події, зображення події різними персонажами під різним кутом зору. До фразеологічних засобів вираження певного погляду додаються граматичні часові форми, які несуть основне навантаження в плані вираження часової точки зору. У модерністському романі засоби вираження урізноманітнюються залученням широкого спектра удавано реального матеріалу (газети, оголошення, документи тощо). Такі твори характеризуються максимальною фрагментарністю та використанням прийому монтажу, який набуває в модерністському тексті особливого смислоформувального значення.

Що стосується поняття гетерогенності тексту (гетерогенність від грец. ἑτερος – інший) – різнорідність, складеність із різних за своєю природою чи походженням частин [12], – то на цьому етапі розвитку науки про текст гетерогенність тексту розглядають як у семіотиці, так і в лінгвістиці.

Пріоритетним є визначення гетерогенного тексту як такого, при наявності вербальних та невербальних елементів в структурі тексту, іншими словами – семіотично-гетерогенного тексту. Це є феномен, у якому вербальні й образотворчі елементи складають одне візуальне, структурне, смислове та функціональне ціле, яке забезпечує його комплексну дію на адресата [2, с. 74]. Синонімічними поняттями гетерогенного тексту в цьому випадку є полікодовий текст, гібридний текст, супертекст, полімедіальний, креолізований текст, комунікат та інші, що свідчить про те, що інтерес для лінгвістів становлять елементи інших знакових систем і текстовий дизайн [1, 7].

З іншого боку, лінгвістика також оперує поняттям гетерогенності вербального тексту. У вузько-лінгвістичному розумінні цього явища і розглядає декілька варіантів її реалізації, серед яких виокремлено тематичну, адресатну, різноsubj'єктну, стилістичну та жанрову гетерогенність тексту [10].

Тематичну гетерогенність простежуємо тоді, коли в «текстовому сегменті, спрямованому на розкриття однієї тематичної лінії, є включення, що відсилають читача до інших подій чи думок, що безпосередньо співвідносяться з головним змістом, і логічно від нього відходять» [10, с. 84]. Зміна теми, зазвичай, обумовлюється реакцією персонажа на факти навколишньої дійсності, на ситуацію, слова та вчинки інших учасників подій.

Адресатною гетерогенністю є «зафіксована зміна вектора зверненості мовлення, що може мати як автокомунікативну спрямованість або риторичний характер, так і адресуватися конкретним потенційним співрозмовникам» [10, с. 94]. У випадку варіації адресата повідомлення найчастіше йдеться про риторичне запитання або взагалі про відсутність адресата.

У ракурсі поліфонічного тексту особливий інтерес викликають, передусім різноsubj'єктна гетерогенність, яка є діалогізацією авторської оповіді, тобто «ускладненням текстової фактури включенням у зовнішньомонологічне висловлювання автора повноцінних реплік інших персонажів, що сприяє створенню видимості інтерактивного спілкування» [10, с. 98], а також стилістична та жанрова гетерогенність як передумова різноsubj'єктної гетерогенності тексту.

Взаємопроникнення різних функціональних стилів, характерне для художнього тексту періоду модернізму стало першопричиною текстової гетерогенності й відкритості тексту в плані стилю. Окрім ознак, властивих для художнього стилю, текст має тенденцію до набуття ознак, характерних для інших

стилів, таких як документальність публіцистичного стилю, стриманість і відсутність емоційності офіційно-ділового стилю чи простота розмовно-побутового.

Гетерогенність тексту, яка виникає в результаті синтезу художнього стилю з іншими функційними стилями в межах одного оповідного фрагмента за допомогою включення в текст різних укралень, вважається стилістичною. За словами Ю. В. Шарапової, стилістична гетерогенність являє собою розпорошення базисної оповідної основи та зміну стилістично маркованого фрагмента моносуб'єктної оповіді [9, с. 90].

Поняття стилю й жанру настільки тісно взаємопов'язані, що подібний механізм порушення лінійності оповіді характерний і для жанрової гетерогенності твору, яка загалом є результатом порушення норм жанрової специфіки тексту. Говорячи про жанрову гетерогенність, Ю. В. Шарапова відзначає якісну зміну жанрового параметра текстового простору, при якій порушується основна лінія оповіді завдяки проникненню уривків інших жанрів [9, с. 158]. На рівні жанрових характеристик вербальний текст стає гетерогенним засобом монтування уривків тексту різних жанрів одного або різних стилів, контамінації двох різних жанрів або порушенням жанрового типу тексту [6, с. 180].

Зміна жанрової чи стилістичної специфіки фрагмента має на увазі зміну суб'єкта мовлення, притому що оповідь залишається моносуб'єктною, тому вкраплення іншого стилю чи жанру, суміжно розміщені в межах фрагмента художнього тексту, виступають передумовою створення багатоголосся та поліфонізації оповіді. Зазвичай укралення публіцистичного стилю, такі як газетна стаття чи репортаж, виділяються в тексті шрифтом, капіталізацією заголовків та відокремлені в абзац. Маркерами наукового та розмовного стилів насамперед виступають лексичні одиниці, граматичні конструкції й структура речень.

Багатоголосся оповіді при жанровій гетерогенності є експліцитним з огляду на оформлення оповідного фрагмента. Візуально неоднорідність оповіді є очевидною, тому сприйняття такого тексту як багатоголосого видається простим завданням. Утім, цей процес надзвичайно складний, тому що експліцитно виражена неоднорідність оповідного матеріалу є лише поверхнею складного механізму змістотворення, оскільки смислове навантаження мають не самі іншостильові вкраплення, а спосіб монтування елементів різних стилів у межах фрагмента.

Не вдаючись у деталізацію суті монтажного принципу в літературному тексті, зазначимо лише, що В. В. Іванов визначає монтаж як принцип побудови будь-яких текстів, який полягає в суміщенні в надзвичайно близькому просторі-часі (хронотопі – за М. М. Бахтіним) двох або більше відмінних за денотатом і структурою зображень, самих предметів, їхніх назв, описів або будь-яких інших вербальних чи інших знакових відповідностей [4, с. 119–120]. Іншими словами, монтаж, який за походженням є кінематографічним принципом, ставить в один ряд предмети, якісно відмінні та відповідно несумісні. У той же час для успішної реалізації монтажного принципу потрібна наявність асоціативного зв'язку між елементами, без якого монтаж уподібнюється до колажу. Можна сказати, що монтаж одночасно розкладає текст на численні монтажні фрагменти та єднає їх, утворюючи новий образ і породжуючи новий смисл. Розуміння монтажного принципу «склеювання» вкраплень, який є основоположною особливістю й невід'ємною частиною структурної організації гетерогенного тексту, а також способом актуалізації текстової гетерогенності, є складовою частиною процесу читання поліфонічного тексту та потребує активної роботи читача, а також певних навичок у сприйнятті тексту.

Матеріалом дослідження обрано роман Дж. Дос Пассоса «Манхеттен» із певних причин.

Він правомірно вважається експериментаторським за своєю формою та змістом, оскільки автор, переслідуючи мету щодо досягнення абсолютної автентичності та максимальної достовірності зображення різноманітності реальності, намагається знайти новітні оповідні форми й техніки. Особливість новаторської оповідної техніки роману полягає, насамперед, у багатолінійності оповіді й фрагментарності. Скачкоподібний фрагментарний хід подій видається позбавленим будь-якої хронологічної послідовності та причинно-наслідкового зв'язку, що є, звичайно, лише уявним, оскільки кожен виділений, відокремлений фрагмент є необхідним складником у розкритті основної ідеї твору. Автентичність оповіді досягається залученням різних функційних стилів і різних жанрів. Такі «реалії» життя, як уривки статей, рекламні вивіски, пісні, бухгалтерські звіти тощо, створюють реальну картину дійсності. Численна кількість фрагментів, які входять до різних сюжетних ліній та є жанрово й стилістично неоднорідними, монтується засобом монтажного принципу. Така оповідна техніка зумовлює неоднорідність структури тексту, що дає можливість назвати цей текст гетерогенним і поліфонічним.

У тексті представлено більшість літературних стилів, серед яких – публіцистичний, розмовний і науковий є превалюючими. Перебивання оповіді газетними вставками чи заголовками газетних статей

трапляється в тексті приблизно 15 разів, декілька разів автор користується технікою репортажу, у тексті присутні енциклопедична стаття, формальний і неформальний листи, економічний звіт та бухгалтерська документація. Існує думка, що таким чином автор переслідує мету розділити світ поетичний і світ реальний та показати несумісність пошуків і прагнень головних персонажів із їхніми реальними можливостями [8]. Ми схилиємося до думки, що елементи публіцистичного чи наукового стилів з'являються в оповіді саме тоді, коли автор прагне максимально наблизитися до реального життя, випустити реальний світ у світ оповіді. Дійсно, найефективніший спосіб звучати достовірно полягає в поданні першоджерела інформації, якими є газетні статті або заголовки. Щоб зрозуміти такий структурно неоднорідний текст й усвідомити мету застосування фактичного, реального матеріалу, потрібно знайти асоціативний зв'язок між ним та оповідним, художнім матеріалом, розшифрувати значення монтажу та змонтованих фрагментів. Тому застосування елементів інших жанрів візуально розділяє художню єдність, порушує лінійність, але на глибинному рівні відбувається їх поєднання. За кожним стилістично маркованим фрагментом стоїть інша особа, не оповідач, інший голос. Ці голоси перебивають один одного, дискутують, іншими словами – створюють об'ємність оповіді, а отже, роблять оповідь поліфонічною.

Проаналізуємо декілька стилістично та жанрово гетерогенних фрагментів тексту, у якому використовуються газетні вставки.

Один із головних персонажів твору, із яким читач знайомиться на перших сторінках роману, – Бад – утікає з рідного міста та направляється до Манхеттена в пошуках щастя. Скориставшись порадою, він прямує до перукарні, щоб привести себе в порядок, інакше, як йому пояснили, він не знайде роботи. У кріслі перукаря він поринає в напівсон, у якому з'являються якісь незрозумілі образи: мотика, старий чоловік лежить на полі, його борода – у крові, далі – чийсь закривавлені від пухирів ноги. Бад прокидається, розраховується з перукарем. Далі слідує заголовки статей, уривки статей, речень. Він ніби шукає очима саме ту статтю, яка його зацікавила, знаходить, читає її і це викликає внутрішню рефлексію, яка й завершує цей фрагмент.

Семантичний аналіз компонентів, змонтованих у фрагменті, указує на наявність асоціативного зв'язку між ними завдяки повтору слів одного семантичного поля: *blood, killing, blueblack, dead man's hands, guilt, police, death, dead, grand jury*. Внутрішня рефлексія, повторена дистантно двічі: *No more'n a needle in a haystack* [13, с.17], – викриває справжню мету приїзду до Манхеттена: вчинивши страшний злочин, утекти й заховатися. Монтаж структурно гетерогенних частин, стаття, внутрішня рефлексія та мовлення оповідача, з'єднані лише смисловим асоціативним зв'язком, виконують функцію об'єктивізації оповіді та мають інформативний характер.

Аналогічне функціональне навантаження й інших укралень публіцистичного стилю у вигляді газетних статей.

«Baldwin cleared his throat and unfolded the paper....Ought to liven up the Russian bonds a bit. Veterans visit President....ANOTHER ACCIDENT ON ELEVENTH AVENUE TRACKS. Milkman seriously injured. Hello, that'd make a neat little damage suit.

Augustus McNiel, 253 W.4th Street, who drives a milkwagon for the Excelsior Dairy Co. was seriously injured early this morning when a freight train backing down the New York Central tracks...

He ought to sue the railroad. By gum I ought to get hold of that man and make him sue the railroad...Not yet recovered consciousness...Maybe he's dead. Then his wife can sue them all the more...I'll go to the hospital this very afternoon...Get in ahead of any of these shysters. He took a determined bite of bread and chewed it vigorously. Of course not; I'll go to the house and see if there isn't a wife or mother or something: Forgive me Mrs. McNiel if I intrude upon your deep affliction, but I am engaged in an investigation at this moment... Yes, retained by prominent interests...He drank up the last of the coffee and paid the bill» [13, с. 50].

Стилістична гетерогенність цього уривка підкреслюється до того ж неоднорідністю мовленнєво-композиційних форм, представлених, відповідно, невласне-прямим мовленням (*He ought to sue the railroad*), внутрішнім автодіалогом (*Get in ahead of any of these shysters.; Of course not, I'll go and see if there's a wife or mother or something; Yes, retained by prominent interests*), проспективним внутрішнім мовленням (*Forgive me Mrs. McNiel if I intrude upon your deep affliction...*), украленнями розмовного (*By gum*) та офіційно-ділового (*deep affliction; I am engaged in an investigation; retained by prominent interests*) стилів у внутрішньому мовленні. Монтаж різножанрових укралень при акцентуації форм внутрішнього мовлення підкреслюють особисту реакцію персонажа на факти реальності, діапазон емоцій, викликаних ними.

Важливе значення в акцентуації гетерогенності тексту має застосування паралінгвальних засобів, серед яких особливо частотними є капіталізація вкралень іншого стилю й жанру, графічний ефект розміщення тексту та зміна шрифту.

Абзацне виділення застосовують при введенні в текст таких елементів інших жанрів як пісня, газетна стаття, лист, документація. Зазвичай виділення таких фрагментів інтенсифікується зміною шрифту та інколи капіталізацією.

За умови відсутності абзацного виділення іншожанрових укралень капіталізація являє собою важливий засіб зміни стилістичного ракурсу: «*There were fewer houses; on the sides of the barns peeling letters spelled out LYDIA PINK HAM'S VEGETABLE COMPOUND, BUDWIESER, RED HEN, BARKING DOG... And muddy had had a stroke and now she was buried. He couldn't think how she used to look; she was dead that was all*» [13, с. 113].

Злиття слів, характерний графемний спосіб зображення внутрішніх процесів мовомислення, уживається автором для інтродукції молитви, промовленої маленьким хлопчиком Джиммі, й ним самим вже в старшому віці. «*He tore off his clothes and knelt beside the bed in his pyjamas. Now I lay me down to sleep I pray the lord my soul to keep If I should die before I wake I pray the lord my soul to take*» [13, с. 86].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Гетерогенний текст роману «Манхеттен» із монтажем іншожанрових укралень характеризується смисловим та емоційним навантаженням при повній відсутності авторського судження. Кожен іншожанровий фрагмент є ще одним моментом, який долучається до вираження основної ідеї в загальному «калейдоскопі голосів» поліфонічного роману.

У перспективі акцент дослідження потрібно змістити на функціональне значення монтажного принципу в гетерогенному поліфонічному тексті. Окрім того, застосування паралінгвальних засобів вираження вимагає детального аналізу, що може стати предметом дослідження в наступних роботах.

Джерела та література

1. Анисимова Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов) : учеб. пособие для студ. фак. иностр. яз. вузов / Анисимова Елена Евгеньевна. – М. : Издат. центр «Академия», 2003. – 128 с.
2. Анисимова Е. Е. Прагмалингвистика и текст (к проблеме креолизованных и гибридных текстов) / Е. Е. Анисимова // Вопросы языкознания. – 1992. – № 1. – С. 71–79.
3. Бахтин М. М. Проблемы творчества Достоевского / М. М. Бахтин. – 5-е изд., доп. – Киев : «NEXТ», 1994 – 508 с.
4. Иванов В. В. Монтаж как принцип построения в культуре первой половины XX в. / В. В. Иванов // Монтаж: литература. Театр. Искусство. Кино. – М., 1988. – С. 119–120.
5. Кристева Ю. Избранные труды: разрушение поэтики / Ю. Кристева. – М. : [б. и.], 2004. – 704 с.
6. Полуйкова С. Ю. Жанровая гетерогенность в прагмалингвистическом аспекте / С. Ю. Полуйкова // Омский научный вестник. Филологические науки. – № 4 (111). – 2012. – С. 179–182.
7. Сорокин Ю. А. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция / Ю. А. Сорокин, Е. Ф. Тарасов // Оптимизация речевого воздействия. – М. : Наука, 1990. — 240 с.
8. Степанова А. А. Поэтика монтажа в романе Дж. Дос Пассоса «Манхэттен» / А. А. Степанова // Литература XX века: итоги и перспективы изучения : материалы Пятых Андреевских чтений под ред. Н. Н. Андреевой, Н. А. Литвиненко и Н. Т. Пахсарьян. – М., 2007. – С. 174–183.
9. Шарапова Ю. В. Гетерогенность включающего текста и включенной несобственно-прямой речи как способ создания полифонии. Жанровая и адресатная гетерогенность / Ю. В. Шарапова // Проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков на рубеже веков : межвуз. сб. науч.-метод. ст. – Вып. 2. – Псков : Изд-во Псковск. ун-та. 2002. – С. 154–161.
10. Шарапова Ю. В. Несобственно-прямая речь в функционально-коммуникативном и структурно-семантическом аспектах : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Ю. В. Шарапова – СПб., 2001. – 197 с.
11. Успенский Б. А. Поэтика композиции / Б. А. Успенский // Поэтика композиции. – СПб. : Азбука, 2000. – 348 с.
12. Юдин Б. Г. Новая философская энциклопедия : в 4 т. / Б. Г. Юдин ; под ред. В. С. Стёпина. – М. : Мысль, 2001. – Т. 1. – 744 с.
13. John Dos Passos Manhattan Transfer – Boston : New York : Houghton Mifflin Company, 2000. – 404 p.

Хомиченко Вера. Жанровая и стилистическая гетерогенность как предпосылки полифонизации текста (на материале романа Дж. Дос Пассоса «Манхэттен»). Статья представляет собой попытку установить соотношение понятий гетерогенности текста и полифонии, которые выступают характерными чертами модернистского текста. Понятие полифонии, введенное в науку о тексте М. М. Бахтиным, претерпело некоторые изменения и на данном этапе включает в себя не только идею «двухголосого слова», в основе которого лежит идея диалогизма высказываний, но и идею стереоскопического изображения событий, иными словами – множественной точки зрения. Кроме того, идея полифонического романа легла в основу теории интертекстуальности, согласно которой в диалогические отношения вступают тексты. В статье рассматриваются несколько видов гетерогенности текста, среди которых выделяются жанровая и стилистическая гетерогенность как предпосылки полисубъектной гетерогенности, которая, несомненно, являет собой многоголосое повествование. Проанализирован роман

американського писателя Джона Дос Пассоса «Манхэттен», известный как роман-монтаж, в котором вышеуказанные виды гетерогенности являются способом создания полифонического повествования. В результате анализа фрагментов текста с гетерогенными включениями особое внимание уделяется монтажу как смыслообразующему принципу построения полифонического повествования. Кроме того, в последующем предлагается изучить роль паралингвальных средств в гетерогенном полифоническом тексте.

Ключевые слова: гетерогенность, текст, полифония, жанр, стиль, полисубъектное повествование.

Khomichenko Vira. Genre and Style hibridity of a Text as a Means of its Polyphonization (Based on the Novel «Manhattan Transfer» by J. Dos Passos). The author of the article makes an attempt to trace the correlation between two notions which characterize a modernist text: heterogeneity and polyphony. The concept of polyphony, introduced and developed by M. M. Bakhtin, literary means multiplicity of voices unmerged into a single perspective. According to the theory of polyphonic discourse every discourse incorporating many voices, styles, references, and assumptions is «many-voiced» or polyphonic and heterogeneous. Heterogeneity falls into different types: thematic, stylistic, generic and others. There is an analysis of two certain types of heterogeneity caused by combination of different styles and/or different genres in the literary text, which lead to polyphonic narration. The novel by American writer John Dos Passos «Manhattan Transfer», famous for its fragmentation and montage principle, presents relevant examples to prove the statements argued in the article. While studying polyphonic narration in terms of heterogeneity special attention should be paid to montage principle which is considered meaning making in a modernist text and the one that demand special skills and knowledge to perceive. Indeed, it is a matter of subjective perception to reveal the meaning of the polyphonic discourse.

Key words: heterogeneity, polyphony, text, genre, style.

Стаття надійшла до редколегії
21.03.2016 р.

УДК 811.111'06'42'38

Тетяна Яхонтова

Стилістичні особливості англомовних наукових препублікаційних рецензій

Науково-оцінні жанри (пост- і препублікаційні рецензії, оглядові статті) посідають важливе місце в науковій комунікації, оскільки забезпечують контроль над якістю наукових досліджень і відповідних публікацій. Препублікаційні рецензії супроводжують статті, які подають у наукові журнали, із метою охорони наукових територій від праць невідповідного рівня. Анонімний характер такої рецензії й специфіка ролі її адресанта допускають можливість відхилення від стандартів науково-академічної комунікації. Помітними мовностильовими рисами текстів англомовних анонімних рецензій вважається використання особового займенника *I* на позначення особи автора, пейоративної лексики, експресивних семантико-стилістичних засобів і різноманітних синтаксичних конструкцій, які експліцитно реалізують спрямованість цього жанру на критичне оцінювання та дидактизм. Сумарний ефект, що синергетично продукує оцінність і дидактизм анонімних рецензій, зумовлює особливу риторико-смыслову акцентуацію цього жанру, яку можна назвати критично-менторською.

Ключові слова: наукова комунікація, науково-оцінні жанри, анонімна препублікаційна рецензія, жанр, адресат, стилістичні особливості.

Постановка наукової проблеми та її значення. Науково-оцінні жанри посідають надзвичайно важливе місце в науковій комунікації, оскільки вони забезпечують контроль над якістю наукових досліджень і відповідних публікацій. До жанрів цієї комунікативної спрямованості традиційно відносять рецензію, відгук, експертний висновок, полемічний виступ [1]. В англомовній науковій культурі найпомітнішими представниками формально-оцінних жанрів вважають друковані постпублікаційні рецензії на монографії й збірники праць, оглядові статті, а також анонімні препублікаційні рецензії (англ. – *peer review, anonymous peer review*), які обов'язково супроводжують подання статей у наукові журнали.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Науково-оцінні жанри вже неодноразово привертала увагу філологів, хоча в більшості праць українських і російських учених превалюють *недиференційовані підходи до їх дослідження*. Зазвичай, окрему увагу дослідників привертають рецензії в галузі мистецтва й літератури [3; 12], у той час як аналітико-критичні твори в інших галузях науки просто позначаються